

2. Təbii fəlakətlərdə və qəzalarda yardım əməliyyatlarının həyata keçirilməsi zamanı Beynəlxalq Qızıl Xaç və Qızıl Aypara hərəkətinin və qeyri-hökumət təşkilatlarının (QHT) davranış Kodeksi Beynəlxalq Qızıl Xaç və Qızıl Aypara cəmiyyətləri

Federasiyası və Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsi ilə birlikdə hazırlanıb¹

Məqsədlər

Bu Kodeksin məqsədi bizim davranış normalarımızı qoruyub saxlamaqdır. Bura, məsələn, ərzaq normasını necə hesablamaq və ya qaçınqlar üçün düşərgəni necə salmaq haqqında operativ təlimatlar daxil deyil. Kodeksin vəzifəsi təbii fəlakətlər və qəzalar zamanı yardım göstərilməsini həyata keçirən QHT-lərin və Beynəlxalq Qızıl Xaç və Qızıl Aypara hərəkətinin can atdığı yüksək müstəqillik, effektivlik və səmərəlilik səviyyəsinin saxlanmasıdır. Bu, riayət olunması ona qoşulmuş təşkilatların burada ifadə olunmuş normalara əməl etmək səyləri ilə təmin olunan köüllü Kodeksdir.

Qeyd

1. Karitas Internasionalis*, Catholic Relief Services* (katolik xeyriyyə təşkilatı), Beynəlxalq Qırmızı Xaç və Qızıl Aypara cəmiyyətləri federasiyası*, Uşaqların Xilas Beynəlxalq Alyansı*, Ümumdünya lüteran federasiyası*, Okstfam*, Ümumdünya kilsələr şurası*, Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin (* Humanitar yardım göstərilməsi üzrə rəhbər komitənin üzvləri) dəstəyi ilə işlənilib hazırlanıb.

Silahlı münaqişə zamanı bu Davranış kodeksi beynəlxalq humanitar hüququn müdafiəsinə müvafiq qaydada şərh və təfərrüat olunaçaq.

Əvvəldə Davranış kodeksinin öz metni təqdim olunub. Kodeksin yaradılması qəbul edilən dövlətlərdən, donor-dövlətlərdən və hökumətlərdən təşkilatlardan yaradılmasını unduğumuz, effektiv humanitar yardımın effekti göstərilməsinə imkan yaradacaq iş şəraitinin təsvir olunduğu üç əlavəsi də var.

Təriflər

QHT (qeyri-hökumət təşkilatları) - həmin sənəddə bu termin yaradıldığı ölkənin hökumətindən ayrı təsis olunmuş milli və beynəlxalq təşkilatlara aiddir.

QHHT (qeyri-hökumət humanitar təşkilatları) - termin xüsusi olaraq bu sənəd üçün yaradılıb və Beynəlxalq Qızıl Xaç və Qızıl Aypara hərəkatının tərkib hissələrini - Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsi, Beynəlxalq Qızıl Xaç və Qızıl Aypara cəmiyyətləri Federasiyası və ona daxil olan milli cəmiyyətləri, eləcə də, yuxarıda müəyyən olunduğu kimi, QHT-ləri əhatə edir. Bu Kodeksdə söhbət təbii fəlakətlər və qəzalar zamanı yardım göstərilməsi ilə məşğul olan QHHT-lərdən gedir.

HAT (hökumətlərarası təşkilatlar) - termin iki və ya daha çox hökumət tərəfindən təsis olunmuş təşkilatlara aiddir. Beləliklə, bura BMT-nin bütün təşkilatları və regional təşkilatlar daxil edilir.

Təbii fəlakət və ya qəza - insanların xeyli əziyyət çəkəməsi və tələf oluması, həmçinin ciddi maddi zərərle nəticələnən fəlakət xarakterli hadisə.

DAVRANIŞ KODEKSİ

Təbii fəlakət və qəzaların nəticələrinin ləğvi proqramlarının həyata keçirilməsi zamanı Beynəlxalq Qızıl Xaç və Qızıl Aypara hərəkatı və qeyri-hökumət təşkilatlarının (QHHT) fəaliyyət prinsipləri

1. Üstünlük humanitar sahədə çox zəruri ehtiyaclara verilir

Humanitar yardım göstərmək və almaq hüququ başlıca humanitar prinsiplər və bütün ölkələrin vətəndaşları bu hüquqdan istifadə etmək imkanına malik olmalıdırlar. Beynəlxalq ictimaiyyətin üzvləri kimi ehtiyac yaranan istənilən yerdə biz humanitar yardım göstərməyə borclu olduğumuzu etiraf edirik. Zərər çəkmiş əhaliyə maneesiz çıxış əldə etmə zərurəti də bununla şərtlənir ki, bu da həmin vəziyyətin yerinə yetirilməsi zamanı olduqca zəruridir. Bizim təbii fəlakət və qəza şəraitində yardım göstərmək fəaliyyətimizin əsas məqsədi təbii fəlakət və qəzaların səbəb olduğu stressə qarşı müqavimət durmaq qabiliyyəti daha az olan insanların əzablarını yüngülləşdirməkdən ibarətdir. Tərəfimizdən humanitar yardımın göstərilməsinə ne canfəşanlıq, ne də siyasi akt kimi baxılmamalıdır.

2. Yardım onu alanın irqi, dini etiqadı və ya milliliyətindən asılı olmayaraq, hər hansı xoşagəlməz xarakterli fərq qoyulmadan göstərilir. Yardım göstərilməsi zamanı növbəlilik yalnız ehtiyaclarla müəyyən olunur

Mümkün olan hər bir halda biz yardım göstərilməsi zamanı təbii fəlakət və ya qəza nəticəsində zərər çəkmiş əhəlinin ehtiyaclarının dəqiq qiymətləndirilməsinə və bu ehtiyacların təmin olunmasına üçün yerlərdəki imkanların qiymətləndirilməsinə əsaslanacağıq. Bizim bütün proqramlarımızda müntəziblik mülahizələri öz əksini tapacaq. İnsanların harada əzab çəkməsindən asılı olmayaraq biz bu əzabları yüngülləşdir-

məliyyə; həyat ölkənin bir hissəsində olduğu kimi digərində də eyni dəyəre malikdir. Beləliklə, tərəfimizdən göstərilən yardım yüngülləşdirməli olduğu ezabın dərəcəsini əks etdirəcək. Bu yanaşmanın gerçəkləşdirilməsi zamanı biz təbii fəlakət və qəza ehtimalının xüsusilə yüksək olduğu yerlərdə qadınların oynadığı mühüm rolunu etiraf edirik. Bizim yardım proqramlarımız bu rolunu azaltmayacaq, əksinə, onu dəstəkləyəcək. Bu cür universal, qərəzsiz və müstəqil siyasət yalnız o halda effektiv ola bilər ki, biz və bizim partnyorlarımız da bizimlə birlikdə qərəzsiz yardımın təmin olunması üçün zəruri ehtiyatlara heç bir fərq qoymadan bütün qüvvəsini qəza qurbanlarına sərf etsin.

3. Yardım hər hansı siyasi və ya dini mövqeyin dəstəklənməsi üçün istifadə olunmayacaq

Humanitar yardım ayrı-ayrı şəxslərin, ailələrin və ya əhali qruplarının ehtiyaclarına uyğun olaraq veriləcək. Qeyri-hökumət humanitar təşkilatlarının (QHHT) buna müəyyən siyasi və ya dini hüquqi baxışından fərqli olaraq biz qəti bəyan edirik ki, yardım onu alan şəxslərin bu və ya digər mövqeyə tərəfdar olmasından asılı olmayacaq. Biz yardımın vəd olunması, tedarüki və bölüşdürülməsi prosesini müəyyən siyasi nöqtəyə-nəzərə, yaxud dini etiqada bağlılıq və ya onların qəbulu ilə şərtləndirməyəcəyik.

4. Biz hökumətlərin xarici siyasət alətinə çevrilməsinə çalışacağıq

QHHT hökumətlərdən asılı olmayaraq fəaliyyət göstərən təşkilatlardır. Buna görə də siyasətimizi və onunla bağlı yürüdülmüş strategiyamızı özümüz müəyyən edirik, bizim öz müstəqil siyasətimizlə üst-üstə düşməyən hallar istisna olunmaqla, hər hansı bir hökumətin siyasətini həyata keçirməyə çalışmırıq. Biz heç vaxt bilərəkdən, ya diqqətsizlik üzündən özümüzün və ya əməkdaşlarımızın hökumət, yaxud digər orqanlar üçün siyasi, hərbi və ya iqtisadi xarakterli informasiyanın, sifir humanitar məqsədlərdən yayınan məqsədlərə xidmət edən informasiyanın toplanması üçün istifadə olunmasına imkan verməyəcəyik. Biz həmçinin bəzə maddi yardım göstərən hökumətlərin də xarici siyasətinin yürüdülməsi alətinə çevrilməyəcəyik. Biz aldığımız yardımı ehtiyacların təmin olunması üçün istifadə edəcəyik, bu yardım donora məxsus hər

hansı artıq maldan yaxa qurtarmaq zərurətinin nəticəsi kimi verilməməli və ya hər hansı bir donorun siyasi maraqları ilə dikte olunmamalıdır. Biz fəaliyyətimizə dəstək olmaq üçün könüllülərin işini və ayrı-ayrı şəxslərin könüllü maliyyə yardımını qiymətləndiririk və təşviq edirik, könüllülüyə əsaslanan belə hərəketlərin müstəqilliyini qəbul edirik. Öz müstəqilliyimizi qoruyub saxlamaq üçün biz heç bir maliyyə mənbəyinə göz dikməməyə çalışacağıq.

5. Biz mədəniyyət və adət-ənənələrə hörmətlə yanaşmalıyıq

Biz ayrı-ayrı əhali qruplarının və işlədiyimiz ölkələrin mədəniyyətinə, daxildən təşkilinə və adət-ənənələrinə hörmətlə yanaşmağa çalışacağıq.

6. Biz təbii fəlakətlər və ya qəzalar zamanı yerli imkanlara əsaslanaraq hərəkət etməyə çalışmalıyıq

Bütün insanların və cəmiyyətlərin hətta təbii fəlakət və qəza zamanı belə ehtiyat tələbləri, həm də müəyyən imkanları var. Vəziyyət imkan verdiyi hallarda biz yerli işçi heyətinin xidmətlərindən yararlanmaqla, yerli bazarda olan materialları əldə etməklə və yerli şirkətlərlə ticarət əməliyyatları qurmaqla bu imkanları möhkəmləndirəcəyik. Təbii fəlakət və qəzalar zamanı mümkün olan yerlərdə biz öz fəaliyyətimizi əməliyyatların planlaşdırılması və heyata keçirilməsi üzrə həmçinin bizim özümüzün yerli QHHT vasitəsilə heyata keçirəcək, həmçinin müəyyən olan yerlərdə yerli hökumət strukturları ilə əməkdaşlıq edəcəyik. Biz fəlakətdə vəziyyətlərdə ilk növbədə fəaliyyətlərimizin lazımı şəkildə əlaqələndirilməsini başlıca vəzifə hesab edəcəyik. Təbii fəlakət və ya qəzaların baş verdiyi ölkələrdə bunu BMT-nin müvafiq təşkilatlarının nümayəndələri də daxil olmaqla yardım göstərilməsi əməliyyatlarında bilavasitə iştirak edənlər daha yaxşı heyata keçirə bilərlər.

7. Proqramın heyata keçirilməsində marağı olan şəxslərin humanitar yardım göstərilməsi əməliyyatlarının təşkilində iştiraka cəlb olunması üçün yollar axtarılıb tapılmalıdır

Təbii fəlakət və qəzalar zamanı humanitar yardımı həvalə edilən şəxslərə zorla qəbul etmək qətiyyəti yoxdur. Yardım göstərilməsi proqramlarının işlənilməsi üçün hazırlanmış, təşkili və heyata keçirilməsində maraqlı olan şəxslər iştirak edərsə, humanitar yardımın effektiv göstərilməsi effektiv olar və heyatın bərpasını daha tez normalaşdırar. Biz zərər çəkmiş rayonun bütün sakinlərinin bizim humanitar yardım və bərpa proqramlarımızda iştirak etməsinə çalışacağıq.

8. Humanitar yardım göstərilən zaman yalnız əsas ehtiyacları ödəməyə yox, həm də gələcəkdə baş verə biləsi təbii fəlakət və qəzalara qarşı acizliyi azaltmağa çalışmaq lazımdır

Humanitar yardım aksiyalarının hamısı uzunmüddətli inkişaf perspektivlərinə ya müsbət, ya da mənfi şəkildə təsir edir. Bunu etiraf edərək biz humanitar yardım göstərilməsi üzrə ehtiyacları heyata keçirməyə çalışacağıq ki, onlar yardım alan şəxslərin gələcəkdə baş verə biləsi təbii fəlakət və ya qəzalara qarşı acizliyini əhəmiyyətli dərəcədə azaltsın, öz ehtiyaclarını müstəqil olaraq ödəmək imkanlarının yaradılmasına yardım etsin. Humanitar yardım proqramlarının işlənilməsi üçün hazırlanması və təşkili zamanı biz etiraf mühtin mühafizəsi məsələlərinə xüsusi diqqət yetirəcəyik. Həmçinin kənarından gələn yardımdan uzunmüddətli asılılığa yol verməməyə çalışaraq humanitar yardımın mənfi nəticələrini minimuma endirməyə səy göstərəcəyik.

9. Biz yardım göstərmək niyyətində olduğumuz şəxslərlə yanaşı vəsaiti aldığımız şəxslər qarşısında da hesabat veririk

Biz çox zaman yardım göstərmək istəyənlərlə təbii fəlakət və qəzalar zamanı yardıma ehtiyacı olanlar arasında rəsmi vasitəçi kimi çıxış edirik. Buna görə də hər iki tərəf qarşısında hesabat verməliyik. Bizim

donorlar və yardım alanlarla bütün münasibətlərimiz açıqlıq və əşkarlıq prinsipi üzərində qurulmalıdır. Biz öz fəaliyyətimizin istər maliyyə tərəfi, istərsə də effektivliyi barədə informasiya vermək zərurətini qəbul edirik. Yardımın bölüşdürülməsinə müvafiq nəzarəti təmin etmək, təbii fəlakət və qəzalar zamanı yardım göstərilməsinin nəticələrinin mütləq qiymətləndirilməsinin öhdəliyini qəbul edirik. Biz həmçinin işimizin nəticələri və işin effektivliyini məhdudlaşdırmaq, yaxud əksinə, artırmaq amillər haqqında açıq informasiya verəcəyik. Deyərləri ehtiyatların səmərəsiz istifadəsini minimuma endirmək üçün bizim proqramlarımızı yüksək professionalıq və səriştəlilik səviyyəsində həyata keçirəcəyik.

10. Bizim informasiya və reklam fəaliyyətimizdə təbii fəlakət və qəzalar nəticəsində zərər çəkmiş şəxslər mərhəmət obyektinə kimi deyil, ləyaqətli şəxsiyyətlər kimi təqdim olunmalıdır

Təbii fəlakət və qəzaların qurbanlarına hörmət heç vaxt itirilməməlidir, onlar fəaliyyətin həyata keçirilməsi zamanı bərabər hüquqlu partnyorlardır. Informasiyamızda biz ictimaiyyətə vəziyyətin obyektiv mənzərəsini verməliyik, təbii fəlakət və qəzalar nəticəsində zərər çəkmişlərin yalnız zəiflik və qorxusundan danışmamalı, onların imkanlarını və cəhdlərini vurğulamalıyıq. Biz ictimaiyyətin cavab reaksiyasını gücləndirmək üçün kütləvi informasiya vasitələri ilə əməkdaşlıq edəcəyik, lakin bu zaman istər humanitar təşkilatın özü tərəfindən, istərsə də kənarından diqqətin cəlb olunması arzusunun humanitar yardım göstərilməsi prinsipindən üstün olmasına maksimum dərəcədə yol verməyəcəyik. Biz qurbanların maraqlarına uyğun fəaliyyətə, eləcə də əməkdaşlığımıza, yaxud da yardım alanların təhlükəsizliyinə zərər vura biləcəyi halda təbii fəlakət və qəzalar zamanı yardım göstərən digər təşkilatlarla kütləvi informasiya vasitələrində işqlandırılma uğrunda rəqəbatdən qaçaçağıq.

İş şərtləri

Yuxarıda şərh olunmuş Kodeksə riayət etmək üçün birtərəfli qaydada əlimizdən gələnlə hər bir şeyi etməyə razılıq verməklə biz donor-höku-

metlər, yardım qəbul edən hökumətlər və hökumətlərarası təşkilatlar (əsasən, BMT-nin təşkilatları) tərəfindən yaradılacağına ümid ediyimiz, təbii fəlakət və qəzalar zamanı yardım göstərilməsində HAT-in effektiv iştirakına imkan verən iş şəraiti ilə bağlı bezi göstərişləri əlavə edirik.

Bu göstərişlər tövsiyə xarakteri daşıyır. Onlar hüquqi baxımdan məcburi deyil, biz hökumət və HAT-a bu göstərişləri hər hansı bir sənədi imzalamaqla təsdiq etməyi təklif edirik, baxmayaraq ki, gələcəkdə gündəmə belə bir vəzifə qoymaq olar. Göstərişlər açıqlıq və qarşılıqlı yardım prinsipləri üzərində tərtib olunub ki, bu da bizim partnyorlarımızın onlara münasibətdə hansı ideala can atdığımızı anlamasına kömək edəcək.

ƏLAVƏ I. Təbii fəlakət və qəzalar nəticəsində zərər çəkmiş ölkələrin hökumətlərinə tövsiyələr

1. Hökumətlər QHHT-nin fəaliyyətinin müstəqil, humanitar və qərəzsiz xarakterini qəbul etməli və ona hörmətlə yanaşmalıdırlar

QHHT-ler müstəqil təşkilatlardır. Yardım qəbul edən ölkənin hökuməti onları müstəqilliyinə və qərəzsizliyinə hörmətlə yanaşmalıdır.

2. Yardım qəbul edən ölkənin hökuməti təxirə salmadan QHHT-ləri təbii fəlakət və qəza nəticəsində zərər çəkmişlərin yanına buraxmalıdır

QHHT-ler öz humanitar prinsiplərinə tam müvafiq fəaliyyət göstərə bilmək üçün təbii fəlakət və qəza nəticəsində zərər çəkmişlərə humanitar yardım göstərilməsi məqsədilə dərhal və hər hansı bir qərəzliyyə yol verilmədən fəaliyyət göstərməlidirlər. Suveren dövlətin üzərinə qoyulan vəzifələrin yerinə yetirilməsi çərçivəsində yardım qəbul edən hökumətin borcu belə yardımın göstərilməsinə və QHHT-lərin siya-

setdən kənarda duran fəaliyyətinə mane olmamaqdır. Yardım qəbul edən hökumət ilk növbədə tranzit, giriş və çıxış vizalarını haqqında tələbləri götürməklə və ya onların tez verilməsini təmin etməklə yardım göstərilməsi ilə məşğul olan işçi heyətinin ölkəyə dərhal daxil olmasını təmin etməlidir. Hökumət təcili humanitar yardım göstərilməsi dövründə humanitar yardımın və işçi heyətinin daşınmasını heyətə keçirən təyyarələrin uçuşuna və enməsinə icazə verməlidir.

3. Hökumət təbii fəlakət və qəzalar zamanı humanitar yardımın və informasiyanın vaxtında daxil olmasına kömək etməlidir

Humanitar yardım və onun göstərilməsi üçün zəruri olan texnika ölkəyə hər hansı bir kommuniya qazançı, mənfəəti üçün deyil, yalnız insanların ezablarını yüngülləşdirmək məqsədi ilə getirilir. Bir qayda olaraq konsulluq mənsə sertifikatları, yaxud qaimələr, ixrac və idxal lisenziyaları ilə bağlı tələblər, eləcə də digər məhdudiyətlər qoyulmayan, idxal, enmə və liman rüsumları tutulmayan əşyaların pulsuz və qeyri-məhdud keçirilməsinə icazə verilməlidir.

Yardım qəbul edən hökumət lisenziya və qeydiyyat məhdudiyətlərini müvəqqəti götürərək avtomobillər, yüngül təyyarələr və radio-tele-viziya cihazları da daxil olmaqla humanitar yardım göstərilməsi üçün zəruri olan texnikanın müvəqqəti getirilməsini yüngülləşdirməlidir. Hökumət həmçinin yardım göstərilməsi əməliyyatları bitdikdən sonra texnikanın geri qaytarılmasına məhdudiyət qoymamalıdır.

Təbii fəlakət və ya qəza zamanı informasiya mübadiləsini asanlaşdırmaq üçün yardım qəbul edən hökumətə yardım göstərən təşkilatların ölkə daxilində, eləcə də onun hüduqlarından kənarda təbii fəlakət və ya qəzaya dair informasiya mübadiləsi aparmaq məqsədi ilə istifadə edə biləcəyi müəyyən radiotezliklər ayırmaq təklif olunur. Təbii fəlakət və qəzalara reaksiya vermək fəaliyyəti ilə bu və ya digər şəkildə bağlı olanların hamısına bu baredə qabaqcadan elan vermək lazımdır. Hökumət təbii fəlakət və qəzalar zamanı yardım göstərilməsi ilə məşğul olan işçi heyətinə müvafiq əməliyyatların aparılması üçün zəruri olan bütün rabitə növlərindən istifadə səlahiyyəti verməlidir.

4. Hökumət təbii fəlakət və qəzaların nəticələrinin ləğvi proqramları çərçivəsində yaxşı təşkil olunmuş informasiya və planlaşdırma xidmətləri yaratmağa çalışmalıdır

Yardım göstərilməsi fəaliyyətinin ümumi planlaşdırılması və əlaqələndirilməsinə görə əsas məsuliyyət qəbul edən hökumətin üzərinə düşür. QHHT-lərə humanitar sahədə tələbatlar, eləcə də hökumət tərəfindən istifadə olunan planlaşdırma və yardım göstərilməsi sistemi haqqında informasiya ilə bərabər onların təhlükəsizliyini sual altına qoya biləcək vəziyyətlər haqqında məlumat da verilsə, planlaşdırma və əlaqələndirmə əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşdırıla bilər. Hökumətlərə QHHT-ləri bu cür informasiya ilə təmin etmək təklif olunur.

Yardım göstərilməsi səylərinin effektiv əlaqələndirilməsinə və ondan maksimum səmərə əldə edilməsinə imkan yaratmaq üçün yardım qəbul edən hökumətlərə ölkəyə daxil olan QHHT-lərin dövlət hakimiyyət orqanları ilə daimi əlaqə saxlaya bilməsini təmin edən əlaqələndirici orqanı əvvəlcədən tanımaq təklif olunur.

5. Silahlı münaqişə vəziyyətində humanitar yardım göstərilməsi

Silahlı münaqişə vəziyyətində yardım göstərilməsi fəaliyyəti beynəlxalq humanitar hüququn müvafiq müddəaları ilə tənzimlənir.

Əlavə II. Donor hökumətlərə tövsiyələr

1. Donor hökumət QHHT-lərin fəaliyyətinin müstəqil, humanitar və qərəzsiz xarakterini qəbul etməli və ona hörmətlə yanaşmalıdır

QHHT-lər müstəqil strukturlardır, donor hökumət onların müstəqilliyinə və qərəzsizliyinə hörmət etməlidir. Donor hökumət QHHT-lərdən hər hansı siyasi və ya ideoloji məqsədlər üçün istifadə etməməlidir.

2. Vəsaitləri verən zaman donor hökumət QHHT-lərin müstəqil fəaliyyətinə zərər verməməlidir

Donor hökumətdən maliyyə və maddi dəstək qəbul edən QHHT təbii fəlakət və qəzalardan zərər çəkmişlərə yardım göstərilməsi zamanı rəhbər tutduğu prinsiplərə, yəni insanspərvərlik və qərəzsizlik prinsiplərinə riayət edir. Yardım göstərilməsinə görə əsas məsuliyyəti QHHT daşıyır, buna görə də QHHT bu fəaliyyəti öz direktivlərinə müvafiq olaraq həyata keçirəcək.

3. Donor hökumət QHHT-lərin təbii fəlakət və qəzalardan zərər çəkənlərlə əlaqəyə girmək imkanını yaratmaqla bağlı məsələlərdə xoş məram nümayiş etdirməlidir

Donor hökumət dərk etməlidir ki, onun QHHT eməkdaşlarının təhlükəsizliyinə və qəza, yaxud təbii fəlakət yerinə sərbəst gedə bilməsinə görə məsuliyyətin müəyyən hissəsini öz üzərinə götürməsi vacibdir. O, zəruri olduqda yardım qəbul edən dövlətlə bu məsələlər barəsində diplomatik danışıq aparmağa hazır olmalıdır.

Əlavə III. Hökumətlərə tövsiyələr

1. HAT kimi istər yerli, istərsə də xarici QHHT-ləri yüksək qiymətləndirməlidir

Təbii fəlakət və qəzalar zamanı yardımın daha effektiv göstərilməsi üçün QHHT-lər BMT və digər hökumətlərarası təşkilatlarla eməkdaşlıq etmək istəyir. Bu eməkdaşlıq həmkarlıq ruhunda heyatə keçirilir ki, bu da bütün partnyorların bütövlüynə və müstəqilliyinə hörmət olunmasını nəzərdə tutur. Hökumətlərə tövsiyələr QHHT-lərin müstəqilliyinə və qərəzsizliyinə hörmətlə yanaşmalıdır. Yardım göstərilməsi planlarını işləyib hazırlayarkən BMT orqanları QHHT-lərlə məsləhətləşməlidir.

2. HAT yardım qəbul edən dövlətlərə təbii fəlakət və qəzalar zamanı yardım göstərilməsi əməliyyatlarının istər beynəlxalq, istərsə də yerli səviyyədə ümumi əlaqələndirilməsinə köməklik göstərməlidir

Bir qayda olaraq QHHT təbii fəlakət və qəzalar zamanı beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən reaksiya tələb edən yardım əməliyyatlarının ümumi əlaqələndirilməsi səlahiyyətinə malik olmur. Belə əlaqələndirməyə görə məsuliyyət yardım qəbul edən dövlətin və BMT-nin müvafiq rəhbər orqanlarının üzərinə düşür. Onlar zərər çəkmiş dövlətin, eləcə də təbii fəlakət və qəzalar zamanı milli və beynəlxalq səviyyədə yardım göstərilməsi ilə məşğul olan şəxslərin maraqlarına uyğun olaraq bu fəaliyyətin vaxtında və effektiv əlaqələndirilməsini həyata keçirməyə çağırılırlar. İstənilən halda QHHT öz əməliyyatlarının effektiv əlaqələndirilməsini təmin etmək üçün əlindən gələni etməlidir.

Silahlı münaqişə vəziyyətində yardım göstərilməsi fəaliyyəti beynəlxalq humanitar hüququn müvafiq müddəaları ilə tənzimlənilir.

3. HAT təhlükəsizliyin təmin olunması və müdafiə üzrə BMT-ye daxil olan təşkilatların maraqları naminə görülən tədbirləri QHHT-lərə də şamil etməlidir

Zəruri olduqda hökumətlərarası təşkilatların maraqları naminə görülən təhlükəsizlik tədbirləri onların QHHT-lər arasındakı iş həmkarlarına da şamil olunmalıdır.

4. HAT QHHT-lərə zəruri informasiyadan BMT orqanları ilə eyni səviyyədə istifadə etmək imkanı verməlidir

HAT-a təbii fəlakət və qəzalara reaksiya proqramlarının effektiv yerinə yetirilməsinə yardım edə biləcək bütün informasiyanı QHHT-lər arasındakı iş həmkarları ilə bölüşmək təklif olunur.

3. Nəşrin hazırlanmasında iştirak etmiş şəxs və təşkilatlar

«Sfera» layihəsi

Layihənin rəhbəri: Nan Buzard
Tədris rəhbəri: Şon Louri
Layihənin əməkdaşı: Veronika Fuber
Layihənin baş assistenti: Elli Praudlok

«Sfera» layihəsinin idarəetmə komitəsi

InterAction ◊ Save the Children Alliance ◊ CARE International ◊ The Lutheran World Federation (LWF/ACT) ◊ Voluntary Organisations in Cooperation in Emergencies (VOICE) ◊ Mercy Corps ◊ Action by Churches Together (ACT) ◊ Oxfam GB ◊ Steering Committee for Humanitarian Response ◊ International Committee of the Red Cross ◊ International Federation of the Red Cross and Red Crescent Societies ◊ International Council of Voluntary Agencies (ICVA) ◊ Caritas Internationalis.

Sponsorlar

Komiteə üzvü olan sponsor təşkilatlarından başqa «Sfera» layihəsinin maliyyələşdirilməsinə öz töhfəsini aşağıdakı təşkilatlar verib:

The Australian Agency for International Development (AusAID) ◊ The Belgian Ministry of Development ◊ The Canadian International Development Agency (CIDA) ◊ Caritas Spain ◊ Danish International Development Assistance (DANIDA) ◊ The Disaster Emergency Committee (DEC) ◊ The Finnish Government Development Agency (FINIDA) ◊ The European Community Humanitarian Office (ECHO) ◊ The Ford Foundation ◊ Development Cooperation Ireland (DCI) ◊ The Netherlands Ministry of Foreign Affairs Humanitarian Aid Division ◊ The New Zealand Ministry of Foreign Affairs and Trade ◊ The Foreign Ministry of Norway ◊ The Swedish International Development and Cooperation Agency (Sida) ◊ The Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC) ◊ The United Nations Children's Fund (UNICEF) ◊ The United Kingdom Department for International Development (DFID) ◊